

waargenomen, totdat ik hem dit jaar van een lamsoor sleepte. Kennelijk vliegt het vlindertje niet zo veel.

Bij het aantal van 220 soorten op het vasteland van Friesland moet wel worden aangetekend, dat ik niet uitgebreid heb nagekeken welke soorten microvlinders er sinds het verschijnen van het boek “De Kleine Vlinders” zijn bijgevonden. Sommige soorten moeten gewoonweg nog even ‘worden opgespoord’. *Bucculatrix noltei* bijvoorbeeld, waarvan de rupsen mijntjes maken in bijvoet, werd door mij gevonden op een braakliggend terrein in Leeuwarden. De toename van bijvoet op Terschelling (of we daar blij mee moeten zijn), houdt de belofte in, dat de soort in de toekomst ook op het eiland zal opduiken. En het feit dat afgelopen zomer voor mijn neus *Elachista utonella* als nieuwe soort voor Terschelling werd gevangen en mogelijk ook nog de nauw verwante *Elachista eleochariella* (die in 1993 nog niet in Nederland gesignaleerd was), betekent dat ik voortaan nog beter mijn best moet doen.

De vlinderwereld is volop in beweging en dat moeten we niet aan ons voorbij laten gaan. Wanneer we ietwat ongeïnteresseerd raken, omdat we steeds dezelfde soorten vinden, is het wellicht raadzaam om andere zoekmethodes toe te passen en/of andere gebieden aan te pakken. Dat geldt zelfs op een beperkt en geïsoleerd gebied als Terschelling.

Verslag presentatie Gerrit Tuinstra najaarsbijeenkomst 2002

Sinds de publicatie van “Dagvlinders in Fryslân” wil de werkgroep het accent *meer* leggen op het verzamelen van gegevens over nachtvlinders. *Meer*, omdat uiteraard in het verleden naast de dagvlinders ook al veel naar nachtvlinders is gekeken. Enerzijds door middel van gezamenlijke (nachtelijke) excursies voor leden van de werkgroep, anderzijds door bepaalde mensen die individueel al aan nachtvlinders deden.

In 2000 is door een aantal leden regelmatig op een plek aan de rand van de Duurswouderheide gelicht, om zo een goed beeld te krijgen van de aanwezige nachtvlinderfauna. In 2001 is ditzelfde gedaan in de Alde Feanen (op drie verschillende plekken in het gebied). In het afgelopen vlinderseizoen (2002) zijn twee particuliere gebieden in het zuidoosten van de Provincie regelmatig bezocht. Het ene gebied ligt aan het eind van de Suurdreed bij Jubbega-Schurega, in de Tjongervallei, het andere gebied is eigendom van Rinze de Vries en ligt aan de Eilewijkstraad nabij Oudehorne.

Naast deze gebieden, die dus regelmatig in een jaar bezocht werden, zijn er door verschillende leden veel meer gebieden bezocht en geïnventariseerd (met licht) op nachtvlinders. Sommige gebieden zijn één keer bezocht, andere vaker. Al met al krijg je op deze manier een schat aan gegevens over nachtvlinders.

Tijdens één van de eerste bijeenkomsten (24 april '99) van de toen pas opgerichte sectie “Ter Haar” (de landelijke werkgroep voor macro-(nacht)vlinders) heeft Siep Flinterwille Vlinderwerkgroep Friesland maart 2003

Sinnema een inleiding gehouden over (bijzondere) waarnemingen in Friesland, van de voorgaande jaren.

Omdat er de afgelopen jaren weer veel aan nachtvlinders is gedaan, vonden we dat het tijd werd om weer eens één en ander aan het landelijke publiek te laten zien over de bijzondere vangsten in Friesland. Tijdens de laatste najaarsbijeenkomst van de sectie “Ter Haar” in Lexmond (5 oktober ‘02) is door ondergetekende daarom een inleiding gegeven over dit onderwerp. Dezelfde inleiding (enigszins aangepast) is vervolgens op de najaarsbijeenkomst van de Vlinderwerkgroep Friesland (17 november ’02) weer gegeven.

De inleiding bestond hoofdzakelijk uit het laten zien van de bijzondere vangsten, voornamelijk uit de drie hierboven genoemde gebieden, aangevuld met vangsten uit andere gebieden.

Een aantal van de behandelde soorten is ook in Friesland reeds behandeld, enerzijds tijdens de bijeenkomsten, anderzijds in Flinterwille. Het gaat te ver om de soorten hier opnieuw de revue te laten passeren. Toch zijn er een aantal soorten waarvan het de moeite waard is om ze nog even te noemen. Bijzondere (en andere) waarnemingen van de inventarisatie in de Tjongervallei en aan de Eilewijkstraat van het afgelopen jaar, worden elders in deze Flinterwille beschreven. Dan blijven er nog een aantal soorten over die in de inleiding werden genoemd.

Malacosoma castrensis L.

Hoewel deze soort niet ontbreekt in de verslaggeving omtrent het Fochteloërveen (H. & A. Hunneman), wordt de soort hier nog eens genoemd. *M. castrensis* is een spinner waarvan de rupsen tijdens diverse excursies naar het Fochteloërveen zijn waargenomen, soms in grote getale. Op 27 juli 2002 werden diverse exemplaren van *M. castrensis* op licht in het Fochteloërveen gevangen (Hunneman & Tuinstra). Het ging hierbij voornamelijk om mannetjes maar ook een aantal vrouwtjes werd op het doek aangetroffen.

Costaconvexa polygrammata Borkh.

Voor deze soort blijven we nog even in het Fochteloërveen. In de Flinterwille van maart 2001 werd melding gemaakt van deze soort (waarvan de rups o.a. op walstro-soorten leeft) als nieuw voor Friesland. Op 17 augustus 2002 werden op vrijwel dezelfde plek (iets verder het veen in) opnieuw drie exemplaren van deze interessante spanner aangetroffen (Hunneman & Tuinstra).

Costaconvexa polygrammata Borkh.

Larentia clavaria Haw.

Van deze spanner leven de rupsen op malva-soorten en kunnen derhalve o.a. in stedelijke omgeving waargenomen worden (tuinen e.d.). Lempke (Vlinders van Friesland, 1985) vermeldt van deze soort slechts twee vindplaatsen. In de jaren “na Lempke” wordt *L. clavaria* vaker waargenomen, echter steeds in kleine aantallen (meestal niet meer dan één exemplaar per jaar). In 2001 is een exemplaar waargenomen in een tuin in Gorredijk (Hunneman).

Polymixis gemmea Tr.

Op een bijeenkomst van de sectie “Ter Haar” (27 oktober 2001) werd een exemplaar van *P. gemmea* getoond, die gevangen was op de Hoge Veluwe. Hierbij werd de vraag gesteld of de soort ook van andere plekken in Nederland bekend was. Uit de zaal kwamen verschillende reacties met betrekking tot vindplaatsen van de soort, waarbij opviel dat er meer vindplaatsen zijn dan vroeger maar ook dat de verspreiding van de soort uitsluitend tot de Veluwe en directe omgeving beperkt blijft. Opvallend en zeer interessant (en dus nieuw voor Friesland) was dan ook de vangst van *P. gemmea* op 17 augustus 2002 in het Fochteloërveen (Hunneman & Tuinstra). *P. gemmea* is niet bekend uit Engeland en wordt derhalve niet afgebeeld in het boek van Skinner. In deel 6 van de bekende serie van Baden-Württemberg wordt de soort wel beschreven (met afbeelding). De rups van *P. gemmea* leeft op verschillende grassoorten.

Polymixis gemmea Tr.

Pachetra sagittigera Hufn.

P. sagittigera werd op 18 mei 2002 (excursie VWG) en 21 mei 2002 (Hunneman & Tuinstra) gevangen achter de boerderij van het Fryske Gea in Bakkeveen. In de Flinterwille van oktober 2002 wordt vermeld dat de soort eenmaal gevangen is in Sexbierum (Vlinders van Friesland, Lempke 1985). Echter in het jaarverslag van de werkgroep van 1992 wordt gemeld dat de soort in dat jaar (25 mei) gevangen is in Oosterwolde (van Randen). Daarnaast is er onlangs nog een vondst van *P. sagittigera* bekend geworden. Een exemplaar van de soort bevindt zich tussen een aantal vlinders van dhr. en mevr. Hoornveld, echter met op het etiket een andere Flinterwille Vlinderwerkgroep Friesland maart 2003

soortnaam. Het exemplaar dateert van 31 mei 1997 en is waarschijnlijk op vrijwel dezelfde plaats gevangen als de exemplaren van vorig jaar.

Lacanobia w-latinum Hufn.

Omdat deze soort sterk lijkt op de lichte vorm van *Apamea remissa*, meenden we de soort al eerder gevangen te hebben, wat dus niet zo bleek te zijn. Van *L. w-latinum*, waarvan de rups o.a. op brem leeft, zijn in Friesland nog geen handvol waarnemingen bekend. Op 4 juni van het afgelopen jaar werd een exemplaar op licht, in het natuurgebied Ontwijk bij Donkerbroek gevangen (Hunneman & Tuinstra).

Apamea lithoxylaea D.&S. en *Apamea lateritia* Hufn

A. lithoxylaea en *A. lateritia* zijn twee soorten die in Friesland zeer weinig worden waargenomen. In de bestaansperiode van de Vlinderwerkgroep Friesland zijn van *A. lithoxylaea* geen waarnemingen bekend en van *A. lateritia* zijn slechts een viertal exemplaren waargenomen (1988 & 1994). Lempke schrijft voor *A. lithoxylaea* dat de soort zeer lokaal in Friesland voorkomt, met daarbij een vijftal vindplaatsen. Bij *A. laterita* schrijft hij: "Vrij lokaal, in hoofdzaak op de zandgronden", met een twaalfstal vindplaatsen. Opvallend is het lage aantal waarnemingen van vooral *A. lateritia*, terwijl er de laatste jaren in de zuidoosthoek van Friesland toch vrij veel aan nachtvlinders is gedaan. Van beide soorten leven de rupsen op grassen.

Het afgelopen jaar werd van *A. lithoxylaea* één exemplaar waargenomen op 9 juli nabij Ureterp (Tuinstra). *A. lateritia* werd nabij Bakkeveen waargenomen, één exemplaar op 20 juli (Tuinstra).

(In de inleiding werden naast de hierboven beschreven soorten ook nog de volgende soorten genoemd: *D. ribeata*, *E. exigua*, *P. castanea*, *A. lychnidis*, *L. splendens*, *A. oblonga*, *P. saucia*, *S. urticae*, *G. quercifolia*, *C. haworthii*, *E. selinata*, *E. unangulata*, *L. pastinum*, *E. occulta*, *D. aprilina* en *H. crassalis*. Al deze soorten werden op eerdere bijeenkomsten dan wel in Flinterwille reeds genoemd cq. beschreven. De soorten *O. miniosa*, *C. rubiginea* en *P. obtusa*, alledrie waargenomen in de Tjongervallei/Eilewijkstraat, worden elders in deze Flinterwille beschreven.)

Literatuur:

Ebert, G. (1998) Die Schmetterlinge Baden-Württembergs. Band 6, Eugen Ulmer, Stuttgart

Lempke, B.J. (1985) De vlinders van Friesland. Fryske Akademy, Leeuwarden